

La Veu de la Comarca

Setmanari Regionaliste de Tortosa

ANY III

PUGNA PRO PATRIA

NUM. 130

LA CATALUNYA QUE VOLEM.—Lliure, ni dominada, ni dominadora y respectada de las regions germanas.—Estimada per son valer al exterior y temuda per sa orsa. Acullit com a propi al foraster que a treballar hi vinga. Y manar y a cobrar, a fer lleys y a judicar, cada hu a casa seva, que prou hi té que fer pera enténdreshi. Els empleats de la terra y pocs, actius y inteligents.—Ennoblida, altra vegada en llibres de tot saber, la que fou llengua de Sants y de Reys.—Las universitats y escolars tornadas a son esser obrador d'avansos de la ciencia y planter de filòsops y juristas. A fora la ensopida rutina.—Intimament unida a la vella Catalunya, gloriosa en sa historia y tradicional en sas lleys y costums, una Catalunya nova, de vida expansiva y en constant progrés, seriament religiosa y ilustradament tolerant.—Repobladas las montanyas per grans boscos, trescant pels singles els corredors enginys moderns, trayent del terrer y de las m nas els fruits y minerals. Las aguas de sos rius saltant de resclosa en resclosa movent enginys del treball.—Conservats com reliquias els monuments enrunats o antichs y alsarne d'un art fill lligitim del antich criat en els avensos actuals. Voltar las vellas poblacions historicas de populosas y amplias ciutats modernes.—Ports oberts als productes de tots llochs; assegurats ab tractes d'una nació seria; veure al potentat ab afany de ser estimat y útil a la Patria y al obrer intervindre en lo govern donantli lo que cristianament y per dret li pertoca.—Volem deixar a nostres fills aquesta Catalunya gran avuy, com ho fou pera son temps la de nostres passats.—Pera, ob tenirho tenim lo precís: Força, riquesa y inteligencia. Reprimim el vicí del egoisme y exaltèm la virtut que a cap ens manca: L'amor a la Patria.—LUIS DOMENECH Y MUNANER

PREUS DE SUSCRIPCIO

Tortosa al mes.	0'50
Fora semestral.	3'00

DIRECCIO Y REDACCIO

Carrer del Parque, N.º 8.

Tortosa 1 Juliol de 1905.

La Redacció no fa seus los conceptes ni contenguts dels articles firmats o copiats.

SANTORAL

Diumenge 2 III, La Preciosissima Sanc de Nostre Sr. Jesucrist. La Visitació de Ntra. Sra. y Sts. Procés y Martiniá mrs.—Dilluns 3 Sant Trifón y comps. mrs. y Sta. Mustiola vg. y mr.—Dimars 4 St. Laureá bisbe y mr. y el beato Gaspar de Bono cf.—Dimecres 5 St. Miquel dels Sants cf.—Dijous 6 St. Isaias profeta y St. Sranquilino mr.—Divendres 7 Sts. Fermi y Odon bisbes.—Disapte 8 Sta. Isabel vinda reyna de Portugal y St. Procopi mr.

FESTA de la Música Catalana

DISCURS

DEL MESTRE EN FELIP PEDRELL
EXCELENTÍSSIMS SENYORS:
SENYORAS Y SENYORS:

Per segona vegada ens reunim pera celebrar la "Festa de la Música Catalana", instaurada per l'"Orfeó Catalá"; per segona vegada tinc l'honor de dirigirvos la paraula y quasi bé de repetirvos los mots que escoltàreu l'any passat al presentarvos el novell esbart de compositors nascuts a la vida del art pels estímuls de la Festa. Saludeu als que avuy venen a rebre'l bateig d'art. Quan oiren los accens de sos cants impregnats d'amor y art patri, repetiu ab mi: Salut, cantaires de la patria aymada! Que Déu vos conservi pera goig de la nostra generació, que per vosaltres s'unirà ab fort llas ab la del esdevenir; solden la cadena d'or de nostra mentalitat catalana, prosseguintla sense oblidar cap dels seu anells; soldeula fermament PERA QUE JAMAY SIAM HOSTES DE LA TERRA NADIUA, SINÓ SENYORS, AMOS Y SOBIRANS.

Per segona vegada vinc a dirvos, ple de goig y entusiasme, qu'ns sentim forts, perquè la causa de la música popular que defensem, ensems es la d'aquell art ab que's prega Déu y cantem nostras penas o nostras alegrias.

Aquesta causa que ensems es sed, afany y aspiració sublim de l'ideal de Fe, Patria y Amor que ns ha fet a tots cantaires, despertantnos de sobte, després de tant llarga y enginiosa dormida, ho veyeu? ha obrat vers miracles: aquesta "Festa de la Música Catalana" n'es un que ha fet brollar aquella fresca inspiració de músics vells, llinatge de forts que guarda an en sas arpas l'accent encisador dels pobles que tenen una poesia imatge de sos ideals; aquest

soperb palau quals cimenst posarem l'altre dia n'es un altre de miracle, puig ben aviat la música catalana y sos fills los cantaires del poble tindrem casa payral y llar ahont calentarnos ab aquell calor que comunica l'art, buscant cors pera expandirse, cercantse germans ab germans y confontense ánimas ab ánimas. També n'es un altre de miracle obrat per la sanitat de nostra causa, el que's vingan a agruparshi a n'ella nostres germans de Fransa, cridantnos pera acudir al Congrés de la Música popular, religiosa y profana que desitjan celebrar a Montpellier, l'antiga llar de totas las terras de llenguas d'oc y romanas, baix lo patronat dels Monsenyors de Cabrières y Carselade du Pont, bisbes de Montpellier y de Perpignan, presidents respectivament de la secció religiosa, francesa y catalana, del Congrés; y del gran Frederich Mistral, president de la secció profana francesa del mateix. Jo he promés acceptar la presidencia de la secció catalana; ho he promés y hi aniré, si Déu me dó salut. Mon desitg seria que tots hi anessim a fonde' cants y cants y a calentarse cors ab cors de germans.

Eils organisan ara lo que nosaltres ja acomplim aquí com professió de fe artística d'un ideal únic la música en sos dos aspectes, popular y religiós popular, la música única, la música natural, dels cors, que parla a tots y tots l'entenen, la música regeneradora...

Regeneradora he dit, perquè ls conflictes entré aquesta música popular reintegradora meravellosa de la conciencia de las rassas y la música, s'han resolt victoriosament en favor de la primera: tot lo saber musical de la generació sana de artistes present, la tendencia a la formació de nacionalitats musicals promoguda per la cansó dels pobles; la transformació radical operada en la técnica de la música artística dels nostres temps; las evolucions que, constituint fets purament externs no són la verdadera historia dels interns ni la mateixa historia de la música que encara no s'ha escrit ni s'ha pogut escriure; tot es obra de la cansó o de la música natural avasalladora y reintegradora, com deya, aixis de la conciencia de las rassas com de la mateixa música artística. Una poesia simplement artística no hauria creat jamay los mitos, poemas y romancers d'un poble, creació d'una poesia natural primitiva, més endevinada o presentida, potser, que conscient. Aixis mateix una música sencillament artística no s'hauria constituït jamay en los països civilisats d'Europa sense l'fons preexistent de la cansó del poble, afavorint la coexistencia d'una música natural y d'una música artística. Tots els pobles posseixent aquest fons primitiu d'una música natural, aixis els incultes com els civilisats. Los pobles incultes no han aprofitat aquest fons en cap sentit; sols l'han beneficiat los pobles civilisats establint

gradacions de sons preferits o que s'han quedat a mitg resoldre o s'han resolt decidament en una gamma ben constituïda, però no menys capritxosa que las gammas híbridas, que no han tingut tot lo desenrotllament que caracteriza aquella gamma que sembla ben constituïda, però que no ha sigut sempre la mateixa, y que sens dubte sofrirà novas modificacions sense poder endevinars en quin sentit serán aquestas. Aquí estan las arrels de tota nacionalitat musical en l'elecció de determinadas gradacions més o menys arbitrarias de sons preferits que han format modalitats fillas d'un gust y d'una tradició afermadas per la práctica y las exigencias prósicas musicals de cada llengua.

Reduhidas aquestas preferencias de gradacions determinadas de sons a un sistema, s'ha format el de la gamma europea o dels països civilisats dit dualista, que lliurement elegit y no a consecuencia de fatalitats inconscients, no priva a l'home de la facultat de crear obhínt a las exigencias del sistema convingut o a las més activas y caracteristicas d'altres sistemas propis de cada rassa, encara que per la mateixa facultat de crear s'hagi separat de las lleys naturals y afinitats de sons entre un só preponderant centre de totas las afinitats. Però, ben explicat o mal explicat pels savis aquest sistema convingut y adoptat per una música natural, de la música no reduhida a sistema, ni segons sembla, a un sentit técnic determinat fóra del d'un gust y una práctica particular? En una paraula, com ha cantat lo primer home sense preocuparse d'altra cosa que de sentirse plena l'anima en gracia, ple de cor, joyós o endolat, ple tot ell de cansons? Mogut per un impuls irresistible y posant l'oido a un ambient d'harmonias que brollavan de dintre del pit, cantava seguint algunas gradacions de sons d'aquellas harmonias impulsadoras y misteriosas que més s'acomodavan al accent de la llengua feta cant que l'movia a cantar. Establia llassos d'afinitats entre ls sons d'aquellas harmonias sens conèixer sas lleys ni sabérselas explicar. No'n tenia cap necessitat pera fruir o planyes ab aquella música natural; quan en senti la necessitat d'explicarse y reduhir a códecs aquellas lleys, es quan apareix l'artista y comensa la música artística. Lo cant es reintegrat als llassos y afinitats invisibles que que l'inspiraren, y allavoras, diuen els savis naix la harmonia. No: la harmonia no nasqué allavoras: l'home la portava dintre del cor desde que senti'l primer impuls de cantar; l'home creador d'una música natural, lo cantaire del poble, arribá abans que l'artista, abans que l'home creador de la música artística, inspirada primerament en aquella, y després allunyada d'ella per fatalitats d'evolucions de la mateixa facultat de creació humana, sempre desassossegada nírriosa, inquisidora, atrevida.

Lo procés de desenrotllament d'aquestas duas músicas es exacte al de la poesia natural y la poesia académica. Cada cop que l'una s'allunya de l'altra, la poesia sayta d'un poble ha degenerat; cada cop que s'han cercat y s'han unit, ha renascut remontanse a las més altas regions.

Aixis la música artística ha tornat a sas fonts primitives, renaixent y remontantse com jamay, perquè s'ha unit a la natural; aixis s'ha transformat, y aixis ha adquirit la preponderancia social que té avuy en las nacions modernas; aixis s'ha sublimat, mereixent els nostres temps el dictat de lírics per excelencia.

Hipótesis o teoria lógica fundada en fets interns que explican perfectament los externs; es revolucionaria, no ho nego, y ho es perquè ecsigirá escriure de nou tota l'història de la música que ha tingut la desgracia d'escriures a priori per historiadors y no a posteriori y per artistas. Voleu encara prova més convincent de la lógica d'aquesta teoria en lo desenrotllament de las formas de la música; totas fillas de la cansó y de la dansa del poble?

Heus aquí l'obra d'eixa música natural, reintegradora meravellosa que, redimint l'art de sa antiga postració, ha infantat músics que, soldant a la cadena d'or de nostra mentalitat los anells separats, han resolt el conflicte entre la música popular y la música artística. Tots els colors de la paleta popular han entrat a vessar en la música artística; los horitzons s'han aixamplat; la música artística té ara una sinceritat, d'inspiració que jamay havia alcançat; los artistes moderns hem aprés a cantar en nostra llengua propia per exaltació del ideal convertida en cant; som nosaltres mateixos, no hoste en terra propia. L'essencia de lirisme que respirem, plens els pulmons, ens dona eixa forma interior que ennobleix la vida de cada hu y forma l'educació d'un poble. Cantem tots los que tenim una veu, arrelant nostres cants en lo cor del poble, y aixis podrem lluytar contra las embranzidas del vent quan lo cel s'enfosqueixi o gronxaranos al bés de la primavera embaumada quan el sol ens amari de claror.

Cantaires, ho cantaires que avuy, com sempre, porteu la veu de tots els nostres cors, de tots.

Aquell qu'amou li glori,
Li valent, li majorau...

Cantaires, ho cantaires, enlayreu la cansó nova dels que avuy venen a rebre l'bateig de nostre amor y de nostras ánimas y digueuli a la comtesa, a n'aquella comtesa del gran Mistral:

Reparaïsse, o respíndour!
Foro, foro la tristessou!
Vivo, vivo la bandour!
He dit.

Discurs de Gràcies

DEL PRESIDENT DE L'ORFÈU CATALÀ
EN JOAQUIM CABOT Y ROVIRA
EXCMS. SENYORS;
SENYORAS Y SENYORS:

No penseu que'l meu parlament vinga a esvahir las impresions sanitosas, falagueras y verament refrigerants que acabeu de rebre.

Mes s'iam permés, abans de cloure aquesta solemnitat, dirigirvos unas quantas paraulas:

Las primeras són d'agrahiment, y la Junta del "Orfeó Català", desitja ab tota l'ànima que arribin a tothom, desde la presidència honoraria, la gentil Regina, que com flor privilegiada han arrencat las mans del triomfador de la toya del nostre chor, fins al més humil dels oyents que haguem lograt, enlayrar en alas de la emoció y del sentiment; desde las autoritats, que tan deferents y generosas s'han mostrat ab nosaltres, fins al més novell dels autors que, somniant llores, s'hagi llesat a la lluyta, desde'l venerable mestre Pedrell; a qui'm dirigeixo en aquests moments com a la més significativa representació del jurat, que una vegada més nos ha allissonat ab la seva ciencia y la seva inspiració, may prou alabadas, al més petit infant de la nostra colla, que ab sa veueta d'aucell hagi reñat las cançons escolars, a tothom, corporacions, premsa, ofertors de premis, mestres, cantayres, socis y concurrents, a tots corals mercès, perquè a cada un de vosaltres correspón un bon xic de la vida y del esplendor que han regnat en la nostra festa.

Las darreras paraulas han d'esser d'encoratjament, y la Junta del "Orfeó Català" desitja, també ab tota sa anima, que s'ian acullidas per tothom. Si d'encoratjament pera que ningú desmayi, pera que ningú reposi, pera que ningú s'espanti davant de la creixensa agègantada que anem fent.

Es cert que la nostra obra, com a filla lligitima de la terra, es obra d'acció, obra positiva de molts fets y pocas paraulas; però també es cert que si marxava endavant y pujava ufana es perquè tots los aquí reunits li doneu l'empenta; li procureu l'ambient. Sense ambient propici ni forasas propulsoras, las obras, com las llevors, no granan ni perduran. Gràcias a vosaltres, y junts ab vosaltres, resòlts, ferm via cap al ideal artístic y patriòtic que tots cobejem. Ab vosaltres, escampant cançons, conquistem los esperits y encomanem al poble l'ideal de nostre amor; escoltan vostres desitjos en cara no fa un any instaurarem aquesta festa; plantarem aqueix plançó que a la segona florida nos ha donat la cistellada de fruyta que acabem d'assaborir; encara més a la vora, satisfent vostres ilusions, nos decidirem a bastir la casa payral de la Música Catalana, y avuy, també gràcias a vosaltres, sas arrels ja furgan la terra y la llum del sol acarona sas primeras branças.

Ja ho veheu, pera no citar més testimonis, si la vostra cooperació nos es preciosa! Ab ella, l'obra de bondat, de sanitat y de bellesa que anem fent l'hem portada molt amunt, però no fins, a terme. L'hora del repós, l'hora del triomf, no més las pressentim, no més sabem que s'acostan, més lo cim del nostre Tabor ni sisquera l'ovirem; las navoladas de ponent encara nos l'amagan. Cal, doncs, que no ns abandonem a mitjana costa. Siguem companys, com fins ara, que lluytant y treballant plegats es com los homes aprenen a estimarse. No ens regategeu confiança, ans al contrari, allargantnos las mans, empenyeunos fort, fort y amunt; pera que fort y amunt arribi la nostra obra, l'obra de tots, a la que, temps a venir, no'n dubteu propis y extranyos farán acatament com a l'obra capdal del renaixement de Catalunya.

HE DIT.

El Congrés DE LA Llengua Catalana

Dies passats y en ocasió de trobarse a Barcelona l'eminent filolec mossén Antoni M.ª Alcover van aplegarse al Circol de Sant Lluc moltes persones distingides en el cultiu de les lletres pera escoltar els projectes del Doctor Alcover sobre'l Congrés de la Llengua Catalana.

Mossén Alcover que acabava de arribar de Valencia portava molt falagueres impresions de la cooperació que prestarán els estudiosos valencians al anunciat Congrés y doná la bona nova de que la Diputació provincial de Castelló sulvencionará la obra magna del Diccionari de la Llengua Catalana, accedint a les indicacions de D. Salvadó Guinot autor del libre "Escenes Castellonesas", escrites en Valenciá.

Al objecte de preparar les tasques l'estudiós Sr. D. Marián Gandía, autor de moltes obres d'esperit etimologic y el notable filolec Sr. Arteaga donarán algunes conferencias.

Van nomenarse les comissions que han de organisar el Congrés recayent la comisió tecnica en els reputats escriptors, D. Antoni Rubio y Lluch, D. Jaume Massó y Torrents y D. Joan Pijoan; l'administrativa en D. Joan Rubio y Bellvé, D. Jaume Algarra y D. Emili Vallés y l'economica en D. Joan Alaudi, don Benet de Pomés y D. Carles de Fortuny.

Aquestes comissions han de ficar els temas que haurán d'esser objecte de discussió aixis, com també senyalar els dies, del present, Desembre ó proper Janer que s'haigi de reunir el Congrés, posantse d'acort amb els filolecs alemanys, francesos, austriacs, italians y principalment portuguesos ó lusos que hi ha seguretat de que assistirán al Congrés.

De lamentar es que tractantse d'una cosa eminentment catalana quals punts que's tractaran, afecten a la manera de constituirse l'istoria de les diferents comarques de la Catalunya antiga y principalment de les que han sufert en temps antics diferents dominacions que han donat diversa manera d'expressió a la llengua local, hi estés Tortosa pobrement representada essent com es potser la que més té que dir respecte al particular.

Els literats de Portugal s'ocupen ab delit del renaixement linguistic de Catalunya, prenentlo com a model d'un poble que viu ab vida propia y avensa ab poderosa forsa cap a la perfecció intelectual y nosaltres catalans permaneixem indiferents en aquets concerts que tan dignifiquen y aixequen el nivell intelectual del poble.

Nosaltres, per aixó, no ns cansarem may d'escampar arreu la llevó de propaganda del cultiu de la nostra llengua y tenim l'esperansa que algunes de les persones d'aficions a l'investigació de nostres grandeses passades a la fi s'acoblaran pera fer quelcom en profit de la llengua mare.

S. C.

Tortosa Juny 1905.

D'excursió

Impresions

(A mon amic F. G. C.)

Si arribo a viure cent anys (crec que no hi arribaré) no m'hauré olvidat encara de la excursió que vam fer l'atre dia. ¿T'en recordes? ¿Com estás de cames, Nyec? Vés preguntarme una tarde. Si les tens fortes com crec

lligat bé les aspardenyas

—¿Hont anem?

—A veure més.

Allá a les cinc del matí, mica menos, mica més, pel portal de Remolins, (si no es portal, hu vá sé y 'ls noms antics de les coses, igual que 'ls noms dels carrés quedarán per in eternum pése a n' els homens y als temps)

per Remolins, dic, surtiem montats a caball dels peus. (medi de locomoció, lo més segú que conec) Dixant atrás la nostr'horta y la Capella dels Reys, passarem prompte per Bitem, per les planes, per Tivenys... y de allí per la dressera, tira cap Benifallet!

¿Quines vistes més precioses, roca amunt! ¿Quin bé de Deu! Ja m'creya jo per Suissa. Aquí un cim, allá un avenc, barrancs, y clots, y trencalls... Qui no hu ha vist, no ha vist rés. ¿Pos de Benifallet a... (no h'ú dic perquè no'm convé! ...¿Aliment a fártat ánima!

¿Aire pur a pulmó plé!

Ja arriuem. Allá está 'l poble montat sobre un turonet. ¿Puja cap dal! ¿Está prop. Ja entrém al primé carré. Un xiquet que mos ha vist crida a uns atres:—¿Forastés! Ara pujen per la costa. —¿Uy, qui son?

—Jo no 'ls conec. —Fán cara de comedians —Son músics; pos, que no 'l veus aquell que porta una gaita ambulcada en papé? Les dones a les finestres surten dihent:—¿Qu' es?... ¿Qu' es? y natros mos ambutim cap dins fent lo desentés.

Mira, veus aquella casa? A n'allí es hont dinarém. Per mi no es casa com sembla; es més que casa; es un cel. Allí m'guarden un tresor; lo tresor qu' astimo més.

Aixó antussiasmat me dies, quan mos sentim, de repent, agafats igual que lladres per dos fortes mans d'acer, qu' encara m fá mal l'asquena, y tot seguit una veu franca, alegre, d'amistat que crida:—No hus assusteu.

¿D'hont veniu? ¿Quin vent vos porta? ¿Macasun lo mon dolent! No sabet quan me n'alegro ¡Abraçame! ¿Com asteu?... Mos fá la mar de preguntes sense dixarnos di rés.

Y que fan allá a Tortosa lo xic d'este, lo d'aquell? que si s'ha casat Fulano, que si ha plogut de valent, que si anguany mos farán festes per la Cinta, que si creix lo Kiosco que hi ha al Parque... Y més preguntes y més...

Mos allaujem en treballs a casa 'l coco Rafel, a pues tots mos volien tindre y quin tractament, manet! Milló no l'haurá tingut. A París lo nostre Rey.

De qu'ha arriuat gent de fora s'ascampa prompte la veu y comensen les visites a casa 'l coco Rafel. Receptión extra-oficial a Venen per natros? No h'ú sé. Com que no es dia de feyna vénen tots molt mudadets. Tots los xics son molt amables. Les xiques... y quins pamets! No hi falta 'l tonto del poble,

un tonto que sab molt més que mols que 's precien de sabis. Parlém un rato del temps de la guerra, de mil coses.... Diném y cap al *quesé*, y no pagues, que no 't dixer; no paguen los forastés. Ancavat a mija tarde, diguemhi a l' hora del *té*, hi há reunió de gent jove; tot seguit s' arma un ballet d' acordeón y guitarra. Xarra una mica y después a pendré un rato la fresca, a l' era d' algún hortet, xics y xiques tots en colla; (Es allí hont vaig xalá més) ¡y qué prompte 's vá fé fóscl! De vegades passa 'l temps que casi no té 'n anfundes. ¡Aquells camps tan doradets de les garbes que, regades cubrien tot lo terré...

¡aquells abres tan verdosos! ¡aquella vista!... ¡aquell cell! ¡y aquell ulls!... ¡y aquella caral... (bueno, vaiga, no hi pensém, porque pensanhi, pensanhi, m' antristeixo y no'm convé.)

L' últim número de tots zte 'n recordés quin vá sé? ¡Ah, sí! La *función de gala* a la plassa, ¡quanta gent! van fernos la mar de titeros, comedia, que 'n diuen ells, y al acabarse la festa, no'm recordo quin ximplet va dispará,... no una bomba,... va dispará dos cohets; pero *no hubu desgracias*; xillits y sustos domés.

Quan baixabem en lo carro que vá anganxá lo Rafel no marxabem tan alegres com vam arribá. ¿No es cert? Mes, no obstant, si visc cent anys, (m' apareix que no 'ls viuré) no m'hauré olvidat encara de l'excursió que vam fé.

Nyec.
14 Juny 1905.

FESTA NACIONAL CATALANA

La Festa que venia preparantse per las diferents entitats que integran el moviment nacionalista catalá, s'va celebrá ab inusitada animació y gran entusiasme, al Desert del poble de Sarriá. A la matinata van comensa a instalarse en diferents llocs del passeig taulas de refrescos, mentres els individuos de la Junta executiva dirigian la collocació dels cartells indicatius dels llocs hont s'havian de situar las diferents associacions, escolas y orfeons que s'havian adherit y anunciat la seva assistencia a tan simpática festa.

Molt abans de l' hora anunciada els tranvías y carril que portan a la vehina població pujaban atapaits de gent que desitjaba de donar fe de vida del seus ideals, contribuint ab sa presencia a formar núcleu ab el poble entusiasta de las nostras reivindicacions.

També anavan arribant els noys y noyas de las escolas catalanas ab sas respectivas senyeras y acompanyats dels seus professors. Cada bandera ó senyera que entrava al espayós passeig del Desert era saludada ab entusiastas aplaudiments y viscas a Catalunya.

Moltas associacions del plá van arribar en carruatges, entrant al Desert en mitg dels aplaudiments del ja numerós públic que s'aglopaba al seu pas.

La Junta de la Unió Catalanista vá arribar en un factó, portant l'artística bandera; ofrena de las donas catalanas, que va ser objecte d'una calurosa ovació. L'hermosa bandera de l'Unió vá passar tot el Desert en mitg d'una gran gentada que aplaudia ab entusiasme l'

ensenyà de nostra Patria y victorejaba a Catalunya. En mitg d'un religiós silenci, la bandera de l'Unió va ser col·locada presidint las altres banderes y senyeras de las diferents entitats que ja habían arribat al lloc de la festa.

Las banderas, senyeras y estandarts, al arribar, anavan dipositantse junt al reixat del Refugi Sert, produint un brillant cop de vista aquella munió d'ensenyas de la patria que presidían la imponent manifestació que va donar el poble català.

Dé deu a onze las entitats nacionalistas, presididas per sas banderas anaven arribant una darrera d'altra, sent totas objecte d'entusiasms aplaudiments y viscas. L'Ateneu Obrer del districte segon va arribar al Desert junt ab l'Orfeo Ganigó ab sas respectivas senyeras y acompanyats d'una banda de música que al arribar a terme va tocar l'Himne Nacional, imponent al soroll dels assistents que escoltaren el cant d'"Els Segadors", ab el cap descobert.

Els diferents orfeons y associacions corals, a mida que anavan arribant, entonavan diferents pessas de la nostra música popular. Mentrestant entre 'ls assistents se repartían unas fulias ab l'allocució dirigida als catalans per la Junta executiva de la festa.

També's venían distintius ab las barres catalanas y altres emblemes de la nostra causa, que eran arreballats de las mans dels venedors, els quals feren el seu agost.

L'animació anava creixent, y a las onze era imposible donar un pas per aquella extensió de terreno.

Entre 'ls millers d'homes que a n'aque-lla hora estavan reunits al Desert s'hi veyà a gran nombre de senyeras y senyoretas que ab sos trajos vaporosos de clars y delicats colors donavan a la festa un aire escayent y atractiu. Moltes portavan al pit uns llassets ab las barres catalanas y molts dels homes lluián la típica barretina catalana.

La banda de musica va comensar a apuntar la escayenta tonada de la nostra sardana, y tots els concurrents, homes y donas, formant colossals anellas que n'enrondevan d'altres, se disposaren a puntejar el ball nacional, que tan bé lliga ab las costums, tradicions y aspiracions de la terra.

A la primera sardana en seguieren d'altras y altras, fins que quan més armada estava la festa, sardanejant aquí, cantant allà y comentant per tot arreu l'exit de la manifestació del poble nacionalista, arriba'l diputat catalanista y president de la Lliga Regionalista don Albert Rusñol.

Quan la festa's trobava al ple y els ánims dels assistents mes entusiasmats, el mestre Millet va reunir al voltant seu a tots els noys y noyas de las escolas catalanas, els quals varen cantar al unísson l'himne que pera la festa va compondre el mestre director del Orfeo, sobre lletra del poeta català don Francesch Matheu.

L'himne va ser escoltat ab molta atenció per l'immensa gentada que va acudir a la festa, la qual va premiar el treball dels mestres y escolars ab sorollosos aplaudiments y entusiasmats viscas.

La lletra del himne que l'eminent poeta català va fer pera ser posat en música pel mestre Millet es la que'n lo numero anterior publicarem.

Després de la cantada del himne, en Millet va reunir a tots els orfeons al peu de la reixa del Desert y, al unison, orfeons y poble unánimament van entonar las severas y grandiosas notas del nostre himne nacional "Els Segadors", produint un efecte corprenedor que's tra-duía en tempestats d'aplaudiments al final de cada estrofa.

Durant la festa, els individus de la Junta executiva van repartir als nens de las escolas catalanas bonicas barretinas vermellas com a recort de la bonica festa celebrada avuy.

A las noyas se'ls va repartir unas artísticas medallas, també com a recordatori, qual projecte és degut al notable

artista don Antoni Utrillo, havent sigut encarregat de l'execució el distingit escultor don Dionís Renart. L'encuny és de la casa Vallmitjana.

Quan totas las collas van arribar a la plassa s'van topar ab la professor del Corpus de la parroquia de Sarriá.

Totas las banderas s'van posar al llarc del curs saludant reverentment al Santíssim quan va passar pel davant.

La festa va ser molt animada y plena d'entusiasme. La grandiosa gentada que hi va assistir estava molt satisfeta del exit de la mateixa y del esperit de germanor que hi havia entre 'ls concurrents.

Totes les entitats que en tots els indrets de Catalunya treballan per la causa de la llibertat de la Patria hi estaven representades; associacions, orfeons y escolas, totes elles ab sas banderes, estandarts y senyeras la majoria ab el guió de les quatre barres catalanes.

LA VEU DE LA COMARCA y el "Centre Excursionista" de Tortosa hi varen ser representades per lo nostre amic E. Manel Canivell.

MANIFEST

Véus aquí 'l que ha publicat la "Lliga Regionalista", de Barcelona:

"Perdudes les colònies, la política espanyola necessita llocs pero sos protegits, y pòbles pera dominar y explotar.

Envejables despulles, d'antiga autonomia tanquen les regions del Nòrt a al voracitat centralista y burocrática y sòls Catalunya és camp d'operacions pels desenfeinats de Madrid.

Centralisadors de mena y burócrates per temperament y necessitat, anant contra les lleys escrites y contra la ciencia moderna, llegenden a espalles del Parlament pera reduir la vida municipal y pera influir en la de la familia.

Per disposicions noves els mestres de escola, els comptadors municipals, els metjes titulars y de beneficiencia municipal y els secretaris d'Ajuntament s'han de nomenar, com els notaris, per oposicions y concursos fets a Madrid. Axó vol dir que allà's covará un exercit invasor de Catalunya, desconexedor de nostres costums, de nostre drét, de nostre llengua, de nostra manera d'ésser, exercit foraster que desfigurará la terra.

No ho pot permetre ni la dignitat de ciutadans lliures, ni l'amor que tots els catalans tenim a Catalunya.

Mentres les Corporacions de Barcelona compléxen sos devérs, la Lliga Regionalista ha, acordat, excitar a tots els catalans pera que, dintre de sos medis y de sa esfera d'acció, contribuixin a axecar l'opinió pública contra l'invasió centralista, que aménassa acabar ab la vida municipal y ab la llibertat dels ciutadans; agraintvos que ns comuniquéu relació dels actes o decisions que prenguéu o escutéu contra les lleys centralisadores.

El President, Albert Rusñol.—El Secretari, Pere Rahóla.

AL DIA

Tots els ministres hi han dit la seva respecte als plans y orientació del nou Govern.

Y de las declaracions dels ministres resulta que no hi ha plan ni orientació.

Tots badan en els respectius departaments: cap sab lo que ha de fer, cap té criteri sobre'l «ramo»: son una colla de senyors que farán lo que un catedràtic que jo vaig tenir a la Universitat, que nou en l'assignatura, va comensar el curs dientnos:—Estudiarem plegats: no sé res de lo que tinc d'ensenyarvos.

Aixó de no saber res, ja es vell entre 'ls

polítics espanyols, als que pot aplicarse aquell adagi castellà de «el que mucho abarca poco aprieta». Tan aviat son a un ministeri com altre, y no n'hi há un que sápigamay lo que porta entre mans.

Així va tot. Però, si fins ara ha anat malament, desde ara anirá pitjor. Ni 'ls ministres ni 'l que fe representan res ni farán res.

Prou feina tindran a barallarse montenistas y caulejistas.

Espanya no donará ni un pas en la via del progrés y la cultura. Y aixó vol dir que anirá engrandintse la distancia que ens separa dels altres pobles; aixó vol dir que anirem embobintnos fins arribar a ser colonia de las nacions progresivas; aixó vol dir que si estimem a Catalunya, hem de treballar fort y ferm pera deslligarla dels vincles que la subjecta a la política y a l'administració del centre: que hem de lograr l'autonomia.

No hi há cap més remey, si volém viure la vida moderna. La política de Madrid no és més que un destorb, una oposició, una fita.

Que s'arreglin ells ab las sevas lluitas y els seus conceptismes y las sevas tonterias: arpreguemnos nosatres satisfent l'anima de vida, de treball, de cultura.

Som dos termes oposats.

Així que 'ls governadors civils hagin pres el país a las «provincias», informaran al Govern y's publicará'l Decret de disolució de las Corts actuals—de mala memoria—ab la convocatoria de las venideras, de pitjor esperansa.

Y's reuniran, hi haurá discusió d'actas, debat polític, presentació de presupostos fets ab la pauta dels actuals, baralls escándols y... crisis.

Tot, espectacle pera 'ls polítics, cosas d'ells; pera'l país, res més que lo de sempre: llenya.

Y ara será més forta que may. El cercle dels que viuen sobre'l país va engrandintse cada dia, y cada dia, per consegüent, va rebent més el país.

Fins que se'n cansi o'es mori.

Que, per las apariencias, será lo darrer.

NOTICIAS

La casa Guimerá de Vinaroz avisa que 'l vapor "Carlos", que admet pasatge de tercera classe entre Vinaroz y Barcelona al preu de 5 pessetes, surt tots los disaptas a fi d'estar los diumenjes a Barcelona. Es de doldre no se senyali l' hora de surtida del port de Vinaroz.

De la cada dia mes important revista de "Musica Catalana", ne copiem un eloquent y hermós discurs llegit per lo nostre compatriota el gran Mestre Pedrell en el acte de la festa de la Musica Catalana que tingué lloc a Barcelona a últims del procsim passat maig, quina lectura recomanem als nostres llegidós al igual que 'l del President del Orfeo Català Sr. Cabot ple d'amor al Art y a la Patria, que també copiem.

La "Lliga Regionalista", ha publicat un manifest dirigit als Ajuntaments, diputats a Corts y provincials, regidors, corporacions econòmiques y de cultura, societats regionalistes, etc., etc., excitant a tots els catalans pera que dintre de sos medis d'acció, contribuixin a aixecar l'opinió pública contra la invasió centralista, que aménassa acabar ab la vida municipal y ab la llibertat dels ciutadans.

Firmen el manifest el president don Albert Rusñol y el secretari don Pere Rahóla. El publicuem en altre lloc d'aquet diari.

El nou café situat a la casa que fa cantonada als carrés del Temple y Campanones propi de D. Felip Subirats, nomenat "Ambos Mundos", veu creixer cada dia la ja numerosa clientela, degut a

lo esmerat del servey tan per part del personal com per la de reposteria y licors, quina ara ultimament per milló complaure als seus parroquians ha augmentat ab les millos marcas.

Te també montat un servey apart pera casamens y batejos.

El mestre Pedrell, el bon amic de l'"Orfeo Català", acaba de fer presentalla a n'aquesta institució de duas importants obras corals de sa composició. Es d'ellas *La Sagrada Familia*, idil·mistic de Mossén Cinto, que ha inspirat a n'en Pedrell una obra plena de poesia y sentiment. Es l'altra l'erestec con dels Almogàvers dels *Pirineus*, arreglat pera cor mixte. Dintre de breus dias, el temps material de treure las copias, l'"Orfeo", empenará'l estudi d'aquestas obras, que pensa presentar al públic a no trigar molt.

En el establiment fotogràfic del señor Escudé del carre de la Estació, va estrenarse el día de San Pere la sala destinada a acsibicions cinematográfiques quedán la concurrencia molt ben impresionada no sols de la bona presentació de les vistes de moviment com de les fices com també de la decoració dels salons y demás dependencias que honran als artistes Cerveto y Fumadó que ab sos coneixements y práctiques pictóriques hi han contribuít.

Ribi el señor Escudé nostre aplauso per haver dotat a Tortosa d'un establiment que la honra y que si pot ab el temps sé una imitació de la Sala Mercé de Barcelona no sols será un centre d'esbarjo, sino de cultura, en el que'l poble podrá adependre sens estudiá.

Pera bé de tots dons desitjem moltes prosperitats en la empresa que ha escómes lo señor Escudé.

La pesta bubónica, coneguda ab lo nom de la "glandola", ha fet sa aparició a Barcelona. Com siga que está demostrat que un dels medis de propagació mes facil y segur son les rates, animals que tan abundan en el nostre delta y horta, creyem que la Junta de Sanitat deuria recabar de l'Ajuntament algunes disposicions que tendissen a son extermini, com se está fen per tot Portugal, establín premis pera el que presenta a les aut ritats, un d'eixos animals morts.

S'ha efectuat a Manresa, per iniciatiya del digne alcalde d'aquesta ciutat, una important reunió d'alcaldes del Partit Judicial, al objecte de protestar de las novas lleys centralisadoras ab que atacan la nostra dignitat els governs de Madrid.

La reunió's va celebrar a la Casa Consistorial, assistint alcaldes y secretaris de 26 pobles y enviant l'adhesió els d'altres vuit pobles del partit.

Els reunits s'ocuparen principalment del Reglament del Cos de metges titulars y dels Partits farmacéutics enviant el següent telegrama:

"Alcalde ministro Gobernación.—Reunidos alcaldes pueblos todo distrito elevan respetuosa exposición V. E. oponiéndose a las Reales Ordenes dictadas sobre reglamentación médicos y farmacéuticos titulares fundándose en tener atendidos estos servicios públicos.—Armengou.

Además, se parló del Reglament de Secretaris d'Ajuntaments, protestant del esperit centralisador en que está inspirat.

Y aquí Tortosa que?... Badan!!..

Diuenge a la nit tengué lloc l'entrega oficial de la bandera que les dones catalanes han ofert a la Associació nacionalista "Sanch Nova", de Barcelona.

Comensá'l president explicant l'objecte de la festa; la comissió de senyores feu entrega de la bandera, ab un bell parlament de la senyoreta Enriqueta Aguadé, que tingué molts aplausos. Li contestá'l senyor Massana, president de la Societat; lo senyor Martí Juliá pronunciá un discurs que fou molt aplaudit, lo mateix que 'ls dels senyors Gibert, Mauri, Ribas y Oliva.

Felicitem coralement a la comissió de dones catalanes y a totes les que hi han contribuít, per l'idea tan hermosa com és fer acte d'adhesió a la causa catalana.

Tortosa. Imp. FOGUET, P. Hospital. 5.

IL·L·U·S·T·R·A·C·I·O CATALANA

Pegala una edició monumental
Il·lustrada per Xiró
del poema de Mossen Verdaguer

“L'ATLANTIDA”

Surte cada diumenge—Un any Ptes. 30—Mitx any Ptes. 15'50—Tres mesos Ptes. 8—Mallorca, 287—BARCELONA

LA PRÉSERVATRICE

La més antiga de les companyies franceses contra els accidents Autoritzada per R. O. de 15 de Abril 1901, de conformitat abillet de 30 de Janer de 1900, referent als accidents del treball.

En son hotel, 18, Rue de Londres, PARIS

CINC MILLONS DE FRANCS

Seguros individuals, colectius, de carros, cotxes, caballeries y accidents de tercer a primers reduïdes.

Agent general en Tortosa—Vinaroz, y sas respectives comarcas.

JOAN ESTEVE

Gran fábrica de terrisseria y objectes refractaris

de
D. JOSEPH GERVERA

DESPATX Y FABRICA: Arrabál de Caputxins (Tortosa)

S' encarrega la caa de tota classe de treballs y objectes refractaris tals com maons, toixos, tobois, forns y gresols pera fabricas de gas, de sulfur carbó, de blanc de zine, refinació de sofres y demés industries.

També s' dedica a la construcció de forns y gresols pera la fundició de metalls com fogons pera gastar carbó de cok pera fer bugada, planxar y cuinar.

Disponible

Moreso

GRAN BOTIGA DE CALSAT

DE TOTES CLASSES

Sabates y botines d' hivern

Confecció esmerada pera ls que tenen los peus delicats.

Casa fundada l' any 1866.

PREUS FICÇOS VENTES AL CONTAT.

Plassa de la Sep y Arc del Rumeu

TORTOSA.

L' Administració de la Veu de la Comarca facilitarà Catecismes de la Doctrina Cristiana compostos per lo P. FR Pere Vives (traduits de la llengua castellana a la catalana pera major profit de las ánimes del Bisbat de Tortosa l' any 1817 per ordre del Illustriíssim Senyor Bisbe D. Manuel Ros de Medrano) al preu de 2 pessetas lo cent el text y 5 pessetas ab la explicació.

Igualment se facilitarán noticies de tot quant s' ha publicat y vá publicantse en llengua catalana en particular las obras de quinas se'n ha ocupat la Veu en sas columnas.

Joseph M. Cartes Mur

Metje cirurgia homeopata del Hospital Homeopata de Barcelona.

Plassa de la Constitució 7-1.º (cantonada de la travessa del Angel) TORTOSA.

DISPONIBLE

Horas d' arribada y surtida de Trens Coches ordinaris y Recadés d' aquí Tortosa.

	Arriba	Surte	Classe
Mati			
De Barcelona a Valencia correu.	14 50	24 11	1.º 2.º 3.º
De Valencia a Barcelona correu.	24 11	2 27	1.º 2.º 3.º
De Benicarló a Tarragona recadé.	6 56	6 56	2.º 3.º
De Tarragona a Valencia correu.	10 59	11 39	2.º 3.º
Tarde			
De Barcelona a Valencia exprés.	1 16	1 21	1.º 2.º
De Valencia a Barcelona exprés.	4 00	4 05	1.º 2.º
De Castelló a Tarragona (Mort a Tortosa) recadé.	6 40	6 00	2.º 3.º
De Tarragona a Benicarló recadé.	8 37	9 02	2.º 3.º

Coches y Ordinaris

	Arriba	Surte
Hostal del Pont—De la Cenia diari.	8h. tarde	2h. trts
Arnes dillums divendres.	8h. mt	3h. tart
Affara diari.	8h. mt	2h. tart
Gandesa correu diari.	4h. mt	4h. tart
De la Cenia diari.	8h. mt	2h. tart
Gandesa diari.	6h. mt	2h. tart
Fresneda dillun y dijous.	8h. mt	3h. tart
Vall de Robles.	8h. mt	3h. tart
Santa Barbara diari.	8h. mt	2h. tart
Corbera dillums y dijous.	4h. mt	6h. tart
Hostal del Parado—Morella dillums y dijous.	3h. tart	6h. tart
Godall diari.	8h. ta	3h. tart
Aladover >	8h. mt	2h. tart
Hostal de la Lluna—De Xerta diari.	8h. mt	2h. tart
Galera >	8h. mt	2h. tart
Mas de Barberans diari.	8h. mt	2h. tart
Hostal de la Granola—Perelló dillums y divendres.	6h. ta	1oh. m.
Hostal d' Abril—Tivenys diari (dos ordinaris).	1oh. m.	2h. tart
Prat de Compte dijous.	4h. ta	1oh. ma

Tous los dies encarres pera Barcelona ab los trens expressos
—Andreu Canyellas y J. quatre cantons casa Calduc (couré)

BANYS Y AIGUAS FERRUGINOSAS DE ESPLUGA DE FRANCOLI

a 10 minuts de Poblet; estació de F. C. de Lleida a Reus y Tarragona.

Balneario de 1.º ordre a carrec dels propietaris nous. Se vey de fonda inmillorable. Nombrosos xalets y habitacions amobladas y ab cuyna, pera familias. Quatre trens diaris. Iglesia, Telefon, Servey de carruatges de n.º Palau y Farés

Aquestas aguas ferruginosas no tenen rival pera regularisar las épocas menstruales y pera curar l' anemia, neurastenia, clorosis, escrofulas, linfatisme, dispepsias atónicas, histerisme convalescencias etcétera.

Pera llogar xalets y demanar informes: a Barcelona Plassa Catalunya 4, 1.º 1.º y a l' Espluga Srs. Civitgermans Administradors del balneari.

AL DIA

DISPONIBLE